

พรรณไม้ในสวน

วิชัย ปทุมชาติพัฒน์*

*โปรแกรมวิชาเกษตรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา 1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ 10600

อากาศในช่วงกลางเดือนมีนาคมของเมืองจีนดู ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนไม่หนาวมากเพราะเข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิแล้ว ดอกไม้เมืองหนาวแข่งกันออกดอกสวยสะพรั่งเต็มไปหมด ซึ่งนอกจากจะตกแต่งพรรณไม้บนเกาะกลางถนนในตัวเมืองจีนดูแล้ว บนฟุตบาทและสวนสาธารณะที่ผ่านไปมาก็สวยงามอย่างสุดๆ มีการเลือกสรรพรรณไม้ตามฤดูกาลปลูกไว้อย่างลงตัวน่ามหัศจรรย์เป็นอย่างยิ่ง พื้นที่ว่างในเขตอาคาร บ้านเรือน และ โรงงานอุตสาหกรรมต่างแข่งกันตกแต่งโชว์ความสวยงามของไม้ดอกไม้ประดับทั้งไม้ยืนต้นและไม้ล้มลุกกันอย่างเต็มที่ นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับคนรักต้นไม้หลายๆ ท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่สนใจไม้ดอกไม้ประดับอย่างเช่น กระผม ซึ่งนอกจากจะได้พบเห็นไม้ดอกไม้ประดับที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ไม้ดอกไม้ประดับที่เคยเห็นแต่ในรูปภาพหรือในตำรา ก็ได้เห็นของจริงตัวเป็นๆ และที่ภาคภูมิใจไม่น้อยคือได้มีโอกาสถ่ายทอดความรู้เรื่องพรรณไม้สวยๆ เหล่านั้นแก่

เพื่อนอาจารย์ ไค้ชาวจีน ทวีร์ชาวไทยกลุ่มอื่นที่มาสมทบ รวมทั้งทีมงานของบริษัททัวร์ที่นำไปในครั้งนี้

ช่วงระหว่างวันที่ 11-16 มีนาคม 2550 ของเมืองจีนดูเป็นช่วงที่อากาศค่อนข้างหนาว อุณหภูมิในเมืองอยู่ระหว่าง 7-11 องศาเซลเซียส ชาวจีนแต่งชุดกันหนาวทั้งชุดทั้งโอเวอร์โค้ทกันหลายรูปแบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งสาวจีนนั้นสีสันของโอเวอร์โค้ทมีหลากหลายสีสัน สวมบู๊ตสันสูงเดินฉับๆ มุ่งหน้าไปทำงานอย่างเร่งรีบ พร้อมทั้งอาหารในมือซ้าย ตะเกียบในมือขวา เดินไปกินไปเป็นเรื่องปกติของคนเมืองใหญ่ที่มีพลเมืองกว่า 30 ล้านคน แม้ว่าจะเข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิแล้ว แต่หิมะที่ตกทับถมไว้ในช่วงฤดูหนาวที่ผ่านมายังคงละลายไม่หมด ยังคงมีหิมะหลงเหลืออยู่บนยอดเขาจ้อไบ๊ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเล 3,099 เมตร สูงกว่ายอดดอยอินทนนท์ในประเทศไทยที่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 2,565 เมตร พรรณไม้บนยอดเขาจ้อไบ๊ส่วนใหญ่เป็นสนภูเขาหลายชนิด (ภาพที่

สองข้างทางหลวงขนาดแปดเลนได้พบเห็นแปลงปลูกพืชดอกสีเหลืองที่ชื่อว่า **แร็ปลีด (rapeseed)** เต็มไปหมด (ภาพที่ 3) แปลงละหลายร้อยไร่รวมพื้นที่เพาะปลูกแล้วหลายหมื่นหลายแสนไร่ ทุกคนที่อยู่ในรถต้องชะเง้อคอขึ้นหน้าไปชื่นชมความสวยงาม บ้างก็ขอให้รถชะลอความเร็วลงเพื่อบันทึกภาพที่สวยงาม

ภาพที่ 1. สนภูเขาบนยอดเขาจ้อไ้

เนื่องจากเกษตรกรปลูกแร็ปลีดได้สม่ำเสมอ บำรุงรักษาดีจึงออกดอกพร้อมกันทั้งหมด ไม่มีวัชพืชปะปนเลย แปลงปลูกเป็นแนวขอบเขตชัดเจนเพิ่มความสวยงามมากยิ่งขึ้น นับเป็นความโชคดีที่ได้เดินทางมาที่เมืองนี้ในช่วงที่กำลังออกดอกอย่างเต็มที่พอดี อีกเพียงไม่กี่วันกลีบดอกสีเหลืองอร่ามเหล่านี้ก็จะร่วงโรย แล้วติดฝักและเมล็ดให้เก็บเกี่ยวภายในอีก 1 เดือนต่อมา เนื่องจาก แร็ปลีดเป็นพืชล้มลุกอายุเก็บเกี่ยวเมล็ดเพียง 3-4 เดือน เมื่อฝักแห้งต้นก็จะตายไป เกษตรกรชาวจีนและเมืองหนาวหลายแห่งในโลกนี้ปลูกแร็ปลีดเพื่อสกัดเอาน้ำมันสำหรับปรุงอาหารเหมือนน้ำมันพืชชนิดอื่นๆ เมื่อมีโอกาสเข้าไปชมสินค้าในแผนกเครื่องครัวของซูเปอร์มาร์เก็ตในฉินตู ก็ไม่รอช้าที่จะตรงไปแผนกน้ำมันพืชซึ่งได้พบน้ำมันแร็ปลีดบรรจุภาชนะขนาด 3 ลิตร ราคา 18 หยวน หรือ 90 บาท อยากซื้อขวดเล็กแบบที่ประเทศไทยมาอดเพื่อนๆ ก็ไม่มี ขอถ่ายภาพก็ไม่ได้เนื่องจากผิดกฎของห้างเลยไม่มีรูปขวดน้ำมันแร็ปลีดมาประกอบให้ชม

ภาพที่ 2. ตระกูลโรโดเดนดรอน

ภาพที่ 3. แร็ปส์ีด

ขออธิบายเรื่องของแร็ปส์ีดสักเล็กน้อย
 ดังนี้ มีชื่อสามัญว่า Rapeseed และมีชื่อสามัญ
 อื่นๆ อีกหลายชื่อเช่น **rape** และ **rapa** เป็นพืช
 ตระกูลผักกาด แร็ปส์ีดก็เป็นผักกาดกวาดวงศ์
 ชนิดหนึ่งนั่นเอง ได้ถ่ายภาพระยะใกล้มาขึ้น
 ด้วย แร็ปส์ีดมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Brassica napus*
 อยู่ในวงศ์ **Brassicaceae** แร็ปส์ีดจะปลูกได้เพียง
 ปีละครั้ง หากพลาดชมในครั้งนี่ก็ต้องรอไปอีก
 1 ปี ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายนเท่านั้น

ดอกไม้ที่สวยงามน่าประหลาดใจที่สุด
 ก็คือแม็กโนเลีย (**Magnolia**) ซึ่งมี 2 สี คือขาวกับ
 ชมพู (ภาพที่ 4) พันธุ์ดอกสีขาวจะมีสีชมพู
 เหลือบที่โคนกลีบเพิ่มความสวยงามให้อีก ส่วน
 พันธุ์ดอกสีชมพูจะมีเฉดสีไล่ไปตั้งแต่ชมพูอ่อน
 ไปจนถึงชมพูเข้มและชมพูอมม่วง ทุกคนที่พบ
 เห็นต้องตะลึงกับความสวยงามของไม้ดอกชื่อ
 แม็กโนเลีย ธรรมชาติของแม็กโนเลียคือเมื่อจะ

ผลิดอกไม้ซึ่งมีขนาดใหญ่และหนามากจะร่วง
 หมด จะออกดอกทุกกิ่งตั้งแต่โคนกิ่งไปสุดที่
 ปลายกิ่ง ดอกเป็นดอกเดี่ยว เว้นระยะดอกเท่า
 ช่วงห่างของใบ ทุกดอกจะตั้งตรงชูปลายดอก
 เข้าหาพระอาทิตย์ ไม่มีดอกใดฝ่าฝืนกติกาข้อนี้
 มองภาพรวมทั้งต้นจะไม่พบว่าดอกใดเอียงซ้าย
 หรือเอียงขวาเป็นอันขาด กลีบดอกใหญ่และ
 หนามี 6 กลีบ ยาว 5-7 เซนติเมตร เมื่อกลิบบอก
 ร่วงแล้วอาจติดผล ลักษณะเป็นผลกลุ่มแต่
 รวมกันคล้ายผลรวมแบบผลน้อยหน้า ผลเป็น
 รูปไข่ป้อมปลายเรียวแหลมมีเกล็ดปลายแหลม
 ซ้อนกันขึ้นไปจากโคนผลจนถึงปลายผล
 ลักษณะสวยงามไม่แพ้ดอก ผลกว้าง 5-6
 เซนติเมตร ยาว 6-7 เซนติเมตร ผลที่สมบูรณ์จะ
 ติดอยู่บนต้นนานเกือบจนปีจึงจะร่วง (ภาพที่ 5)

(ก)

(ข)

ภาพที่ 4. แม็กโนเลีย (ก) ดอกสีขาว และ (ข) ดอกสีชมพู

ภาพที่ 5. ดอกและผลของแม็กโนเลีย

แม็กโนเลียมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Magnolia soulangeana* เป็นพืชในวงศ์ Magnoliaceae ชื่อสามัญว่า Saucer magnolia เป็นพืชในวงศ์

เดียวกันกับจำปี จำปา (*Michelia* spp.) รวมทั้งมณฑลที่คนไทยคุ้นเคย ซึ่งฟอร์มของใบและดอกก็คล้ายแม็กโนเลีย เพียงแต่ไม่มีการผลัดใบ

ดอกไม้สวยในประเทศจีนสำหรับฤดูนี้
อีกชนิดหนึ่งที่สร้างความประทับใจให้แก่ผู้พบ
เห็นไม่แพ้ 2 ชนิดที่กล่าวมาแล้วก็คือ **คามเมลเลีย**
(**Camellia**) (ภาพที่ 7) ซึ่งมีดอกคล้ายกุหลาบ
หลายคนมักว่าเป็นกุหลาบพันปีบ้าง กุหลาบ
แดงบ้าง แท้จริงแล้วมีชื่อเฉพาะว่าคามเมลเลีย
ไม่มีชื่อไทย ที่พบเสมอตามสถานที่ไปดูงานจะ
เป็นดอกสีแดง (ภาพที่ 8) ต้นไม้ใหญ่มากเพียง
1-2 เมตร พบที่วัดเป้ากว้อ 2 ต้น ปลูกไว้ที่ลาน
สักการะ ต้นสูง 2-3 เมตร ทรงพุ่มใหญ่ ดอกดก
มาก ปริมาณดอกกับใบที่มีอยู่ใกล้เคียงกัน ต้น
หนึ่งดอกสีชมพูเข้ม ส่วนอีกต้นหนึ่งเป็นดอกสี
ขาวซึ่งหาดูได้ยากกว่า ดอกบานไม่ทนกลีบดอก
ร่วงเร็ว หลายคนเข้าไปพิสูจน์ใกล้ๆว่าไม่ใช่
ดอกกุหลาบ เพราะหน้าตาคล้ายดอกกุหลาบ
จริงๆ เมื่อเห็นใบแล้วจะรู้ว่าใบคล้ายใบชา
สำหรับท่านที่เคยเห็นไร้ชา ไม่ใช่เรื่องแปลก
หากจะบอกว่าคามเมลเลียเป็นพืชในวงศ์เดียวกัน
กับชาที่นำมาชงดื่ม นั่นเองคือ **วงศ์เทียซี้อี้**
(Theaceae) เพียงแต่ดอกชาเป็นดอกสีขาวกลีบ
ดอกชั้นเดียว ในประเทศไทยก็มีดอกไม้ช่อดาว
ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Franklinia alatamaha* ที่
เป็นญาติกับคามเมลเลีย ที่เรียกช่อดาวเพราะกลีบ
ดอกสีขาวมี 5 กลีบล้อมเกสรสีเหลืองหลายร้อย
อันไว้โดยรอบ แม้ว่าดอกจะไม่ดกแต่ความสวย
งามสามารถจูงใจให้ผู้รักต้นไม้ชื้อหามาปลูก
ประดับสวน

ภาพที่ 6. มณฑาดอย

ภาพที่ 7. ดอกคามेलเลีย

ภาพที่ 8. คามेलเลียแดงและคามेलเลียชมพู

ดอกไม้ยอดนิยมของนักท่องเที่ยวทั่วโลกคือดอกซากุระ (sakura) (ภาพที่ 9 และ 10) ช่วงนี้ดอกซากุระบานทั่วโลกทั้งที่ญี่ปุ่น จีน อเมริกา และที่อื่นๆ ที่ประเทศอเมริกามีเทศกาลชมดอกเชอร์รี่ (Cherry) ทั้งเชอร์รี่ ซากุระ ท้อ บ๊วย พลัม(ลูกไหนด) โคลวิท(ปีแป๊ะ) แอปเปิ้ล สาลี่ และสตอเบอร์รี่ ต่างก็เป็นพืชในวงศ์กุหลาบ (Rosaceae) ทั้งสิ้น ธรรมชาติสร้างมาให้พืชทุกชนิดในวงศ์นี้ดอกสวย เมืองไทยมีที่ดอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย ชื่อดอกพญาเสือโคร่ง ก็

เป็น Rosaceae เช่นเดียวกัน ในเมืองจินตุมิพีชที่อยู่ในช่วงนี้ปลูกประดับทั่วไปไม่ว่าจะเป็นที่ปั้มน้ำมันหรือที่ใดก็ตามหากมีโอกาสได้ชื่นชมก็จะบันทึกภาพกันซุลงจนถึงขั้นต่อคิวก็มี ดอกดกมากอย่างไม่น่าเชื่อ ที่หน้าหอนาฬิกาในมหาวิทยาลัยจงจิ่ง ทางมหาวิทยาลัยได้ทำสวนดอกซากุระหลากหลายพันธุ์รวมไว้ที่เดียวกัน มีนักท่องเที่ยวและผู้คนเข้ามาถ่ายรูปกลางดงดอกซากุระจนใจก่อนจะจากไปด้วยความสุข

ภาพที่ 9. ซากุระชมพูดอกซ้อนและซากุระแดง

ภาพที่ 10. ซากุระแดงดอกซ้อน

ในประเทศไทยมีดอกไม้ที่สวยงามไม่แพ้กันและบานในช่วงเดียวกับซากุระคือ ตะแบก กัลปพฤกษ์ ราชนพฤกษ์ และหางนกยูง (ภาพที่ 11-14) นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศต้องตะลึงกับสีส้มที่จัดจ้านและดอกกลมไม่แพ้กัน เพียงแต่ยังไม่มีคนคิดทำสวนเพื่อขายทัวร์ดอกไม้บาน อย่างเป็นทางการเป็นต้น ที่เห็นมีอยู่ก็คือดอกบัวตอง

ทุ่งกระเจียวเป็นพืชในธรรมชาติ ส่วนทุ่งทานตะวันก็เป็นผลพลอยได้จากการปลูกเอาเมล็ด ซึ่งบานเพียง 4-5 วันก็โรย ท่านที่สนใจจะทำสวนสวยตามฤดู แต่ต้องอยู่ในเส้นทางท่องเที่ยว และสะดวกในการเดินทาง เชื่อว่าจะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 11. ราชพฤกษ์

ภาพที่ 12. หางนกยูง

ภาพที่ 13. ตะแบก

ภาพที่ 14. กัลปพฤกษ์

ไม้ดอกสวยที่ต้องกล่าวถึงอีกชนิดหนึ่งคือ **อะซาเลีย** (ภาพที่ 15) ซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Azalea simsii* ต้นเตี้ยๆ เพียง 1-2 ฟุต แต่ดอกดกมาก ไม่ว่าจะปลูกในแปลงหรือในภาชนะก็เรียกร้องความสนใจให้ผู้พบเห็นได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นที่โรงแรม ภัตตาคาร ห้างร้าน ต่างก็ซื้อหาอะซาเลียมาตั้งประดับตกแต่งทั้งภายในภายนอกอาคาร แปลงปลูกอะซาเลียในมหาวิทยาลัยจึงซึ่งสวยงาม โดยปลูกหลายสีสลับกันตั้งแต่สีครีม ชมพูอ่อน ไล่เรียงไปจนถึงชมพูเข้ม แดง และแดงอมม่วง ในบริเวณศูนย์อนุรักษ์พันธุ์หมีแพนด้าตกแต่งสถานที่ด้วยไม้

ดอกหลายชนิดทั้งหน้าแมว (pansy) ไชคลาแมน เดซี่ ฯลฯ สวยทุกชนิด แต่ที่โดดเด่นมากคือ อะซาเลียนี้เอง อะซาเลียอยู่ในวงศ์เดียวกับโรโดเดนดรอน (*Rhododendron* sp.) ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นคือวงศ์ **Ericaceae** บนคอยอินทนนท์ มีต้นสูงเกือบ 10 เมตร เรียกว่า **กุหลาบพันปี** บนภูหลวง ภูเรือ และภูกระดึงมีมาก ต้นสูง 2-3 เมตร สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้โปรดให้ย้ายมาปลูกประดับที่พระตำหนักภูพิงคฯ ส่วนหนึ่งเพื่อให้ประชาชนได้ไปสัมผัสความงามในฤดูหนาวโดยไม่ต้องเดินทางขึ้นไปชมบนภูเขาสูง

แปลงปลูกอะซาเลียในมหาวิทยาลัยจิ้งฉิ่ง

แปลงปลูกอะซาเลีย

อะซาเลียแดง

อะซาเลียประดับสถานที่

อะซาเลียในกระถาง

ภาพที่ 15. อะซาเลีย

ไม้ดอกคลุมดิน (ground cover) ที่ไม่เคยเห็นมาก่อนในประเทศไทยคือไอริสขาว (ภาพที่ 16) แต่พอเห็นใบก็สามารถบอกได้ว่าเป็นญาติกับพืชดอกสวยในเมืองไทย ผศ.สนั่น มณีดำ ซึ่งเป็นนักเล่นต้นไม้อีกท่านหนึ่งบอกได้ทันทีว่าต้นว่านหางจระเข้ แต่เป็นชนิดดอกขาว ว่านหางจระเข้ที่มีขายในเมืองไทยดอกสีส้มแดงมีลายประจุดูผิวเผินคล้ายดอกกล้วยไม้ มีกลีบดอก 6 กลีบแผ่กระจายออกจนแบน มีชื่อว่าวิทยาศาสตร์ว่า

Belamcanda chinensis ใบแบนซ้อนกันเป็นชั้นๆ ส่วนต้นไอริสขาวที่กำลังกล่าวถึงไม่เคยเห็นในเมืองไทยนั้นดอกสีขาวบริสุทธิ์ กลีบนอก 3 กลีบยาวกว่า ส่วนกลีบใน 3 กลีบสั้นและกว้างกว่า มีแถบสีเหลืองเป็นลายเส้นระบายอยู่พองาม ขอบปลายกลีบหยักปลิวเล็กน้อย เป็นพืชที่น่าสนใจเพราะช่อดอกยาว ดอกตก หากนำมาปลูกเป็น ground cover ในเมืองไทยได้ก็จะพบไม้ประดับดอกขาวอีกชนิดหนึ่ง

แปลงปลูกไอริสขาว

ใบไอริสขาว

ดอกไอริสขาว

ช่อดอกไอริสขาว

ภาพที่ 16. ไอริส

นอกจากนี้ยังมีไม้ดอกอีกหลายชนิดที่ สวยงามไม่แพ้กัน สร้างสีสันให้สถานที่น่า ประทับใจอย่างยิ่งทั้งที่รู้จักและไม่รู้จัก (ทั้งที่ได้ พยายามค้นคว้าแล้ว) อีกกว่า10 ชนิด ขอกล่าวถึง พรรณไม้ที่รู้จักพร้อมภาพประกอบดังนี้ ดอก หน้าแมว(Pansy) (ภาพที่ 17) มีหลายสี ทั้งขาว เหลือง แดง ฟ้า และม่วง เจอราเนียม (Geranium) (ภาพที่ 18) มีหลายสีทั้งขาว ครี มชมพู และแดง แอสเตอร์ (Aster) (ภาพที่ 19)

ภาพที่ 17. หน้าแมว

ภาพที่ 18. เจอราเนียม

ภาพที่ 19. แอสเตอร์

ภาพที่ 20. ซินเนอราเรีย

แต่เป็นพันธุ์ที่กลีบดอกไม่ละเอียดมีหลายสี แม้กระทั่งสีเขียว ซินเนอราเรีย (Cineraria) (ภาพ ที่ 20) หลายสีทั้งชมพู แดง ม่วง และสีสลับ ปลุกได้ดีที่จังหวัดเชียงใหม่ และพรรณไม้อื่นๆ ดังภาพที่ 21-30

สำหรับพรรณไม้ที่ไม่รู้จักเนื่องจากเป็น ไม้ประจำถิ่น ไม่มีในประเทศไทย เห็นว่าสวยดี จึงขอนำภาพมาให้ชม (ภาพที่ 31 และ 32)

ภาพที่ 21. ดาวเรืองหม้อ(Calendula)

ภาพที่ 22. ฟรีเซีย(Fresia)

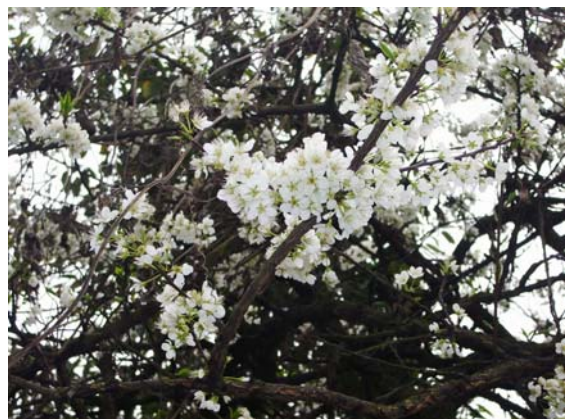
ภาพที่ 23. ดอกของกะหล่ำปลีประดับ(Ornamental cabbage)

ภาพที่ 24. สนกำลังออกดอก(Pine)

ภาพที่ 25. พลัม(Plum)

ภาพที่ 26. ใ้วย(apricot)

ภาพที่ 27. คาริลออปซิส(*Carylopsis* sp.)

ภาพที่ 28. พุชซี่(Pussy)

ภาพที่ 29. ไชคลาเม้น(*Cyclamen*)

ภาพที่ 30. คีเวีย(*Kevia*)

ภาพที่ 31. พรรณไม้ที่ไม่รู้จักชื่อ

ภาพที่ 32. พรรณไม้ที่ไม่รู้จักชื่อ

ผลไม้ในมณฑลเสฉวนในฤดูนี้มีน้อย เนื่องจากอยู่ในช่วงกำลังออกดอก ที่เห็นมีวางขายส่วนใหญ่มาจากทางภาคใต้ของประเทศจีน

เช่น มณฑลยูนนาน ซึ่งมีภูมิอากาศใกล้เคียงกับทางภาคเหนือของไทย ผลไม้เท่าที่พบมีดังนี้ (ภาพที่ 33-44)

ภาพที่ 33. สับปะรด

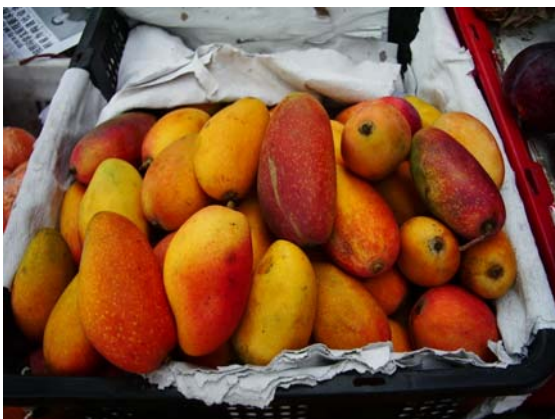
ภาพที่ 34. เมล็ดวอลนัท (Walnut)

ภาพที่ 35. โลควี้อท หรือปีแป้

ภาพที่ 36. โลควี้อท (Loquat)

ภาพที่ 37. มะม่วงแดง

ภาพที่ 38. มะม่วงแดง

ภาพที่ 39. ท้อ (Peach)

ภาพที่ 40. พลัม (Plum) หรือ ลูกไหนด

ภาพที่ 41. แห้วจีน

ภาพที่ 42. ส้มกินเปลือก หรือส้มจิ้มจ้อ

ภาพที่ 43. ไม้สำหรับหมีแพนด้า

ภาพที่ 44. หมีแพนด้ากินไม้